

ITALIJA bo valje "brezpopojni predaji" in Badoglijevem usiljevanju za nasega zaveznika čutila vsled vojne težje posledice kot pa so jih "ispreobrnjeni" fašisti pričakovali. Goraje je pogled na del porušene ulice v Turinu. Takih slik bo v Italiji čedalje več.

Stanje AFL ob njeni 63-letni konvenciji

TEŽKI JURISDIKCIJSKI SPORI. — NAPREDEK V ČLANSTVU. — UNIJA P. M. NASPROTUJE SPREJEMU UMW. — ZDRUŽENJA S CIO NE BO. MNENJE O POLITIČNI AKCIJI OSTANE KOT JE

Eksekutiva AFL je podala delegaciji njene 63-letne konvencije, ki se je pričela minul ponedeljek v Bostonu, zelo optimistično poročilo.

Večja ko kdaj prej

Dne 31. avgusta je imela 5,939,021 asessment plačujočih članov, ali več ko kdaj prej, vzlic temu, da je letos izstopila iz AFL zveza mašinistov, ki ima nad pol milijona članov. Ločila se je vsled jurisdikcijskega spora z unijo tesarjev.

Odbor mašinistov je eksekutivi AFL sporočil, da se je njihna unija pripravljena vrniti, če se spor zanjo ugodno izravna, in zadeva je prišla pred to konvencijo, enako aplikacija unije UMW, ki je bila prvotno v AFL, nato bila glavna ustanoviteljica CIO, sedaj pa je samostojna.

Ako se premogarji in mašinsti vrnejo v AFL, bo v članstvu narasla za nadaljnji milijon članov, torej na sedem milijonov. Tudi nekaj drugih unij je še samostojnih, na primer tiskarska, ki se je ločila pred leti zato, ker ni hotela plačevati posebnega asessmenta za boj proti CIO.

J. L. Lewis "neprijatelj"

Predno se je konvencija v Bostonu pričela, je bilo iz pomenkov med delegati razvidno, da so večinoma za sprejem UMW, a glavna sporna točka je John L. Lewis. On ima med nekaterimi voditelji unij AFL ostre nasprotne, absolutno proti sprejemu njegove unije pa so zastopniki unije Progressive Miners of America. Ta ima okrog 25,000 članov, večinoma v Illinoisu. PMA sicer ne pravi, da se UMW nikakor ne sme sprejeti v AFL, ampak če se hočejo vrniti, naj pridejo najprvo v PMA, pa postanejo s tem avtomatično tudi člani AFL.

Gotovo je, da unija UMW tega ne bo storila, pač pa računata, da bi odbor AFL lahko pridobil illinojsko PMA za pridruženje k UMW. Nekateri menijo, da bi v ta namen zadostovalo nekaj novih boljših

Demokratiziranje Italije trd oreh za zaveznike in liberalne elemente

Kralj Viktor Emanuel je koncem minulega tedna Italijane zopet pozval v borbo za izgon nemških čet iz njihne dežele in ob enem oznanil razširiti svojo vladno.

Zavezniško vrhovno poveljstvo je uvidelo, da kraljevi in Badoglijevi pozivi ne zaležejo, ker sta med ljudstvom diskreditirana in od nju ničesar dobrega ne pričakuje. Oba sta prenehala podpirati Mussolinija in njegov fašizem šele ko se jima to ni VEČ izplačalo. V svojih nazorih sta ostala to kar sta bila vsa ta leta. Zato se Italijani nočejo navdušiti zanju in jima slediti. Kar je liberalnih in socialističnih elementov v Italiji, so za republiko in za počiščenje z dinastijo ter z njenimi Badogliji, ostala masa pa je sedaj brezbržna in le pričakuje, da ji zavezniške čete pripeljejo kruha, moka in sira.

Iz kraljevega poročila in iz londonskih virov je razvidno, da skušajo kritikom darlanizma odgovoriti z reorganiziranjem vlade, da bodo v nji zastopani tudi liberalci in delavstvo. Ampak to ni enostavno. Kako naj sede republikanci skupno z monarhistom Badoglijem in utrdijo njegov kabinet ter kraljevo pozicijo, če so res progresivci in za preobrat v Italiji? Na primer Carlo Sforza, ki se je vrnil v Italijo? Ne lahko. Pravzaprav nemogoče. Ampak ker je nanje pritisk iz Londona in iz Amerike, da je sedaj treba pozabiti na preobrate in storiti vse kar mogoče, da se Hitlerja čimprej porazi in njegovo armado izžene iz Italije, so se nekateri udali in privolili v tako sodelovanje. Tipali so jih v ta namen precej časa, med njimi tudi nekateri bivše socialistične poslance in unijske voditelje, da jih pridobijo za sodelovanje v koalicijski vladi.

Liberalci, ki so to vlogo dobili, nedvomno vedo, da s tem prevzemajo službo, ki ni prijetna. Kajti boriti se ves čas proti fašizmu, za demokracijo in socialno preuredbo, potem pa kar naenkrat delati skupaj z onimi, ki so zoper vse to, ima lahko za posledico utrditev sistema, ki ga predstavljajo kralj, Badoglio in Vatikan. Demokratiški ministri bi dobili le nekaj koncesij in ob enem izgubili zaupanje one mase, ki veruje v demokracijo in socialno pravičnost. Sodelovati v koalicijskih vladah je za radikalne elemente tudi v demokracijah nevarno. Ako bi kralj hotel Italiji dobro, bi zavrgel Badoglio, poklical v vlado demokrate in se odpovedal tronu, prestolonasledniku pa naročil, naj si poišče kako koristno delo.

Ampak noben kralj nima svoje deleže tako rajd, da bi to pristojljivo storil.

Indijanci v Zed. državah se ne bodo izumrli

Cenijo, da je bilo leta 1600 v tej deželi 750,000 Indijancev. Od tedaj je s'lo njihovo število stalno navzdol. L. 1900 jih je bilo samo še četrtil milijona, od tedaj pa se zopet množe. L. 1940 jih je bilo 450,000.

Angleške izgube v prvih treh letih vojne

V prvih treh letih vojne je bilo na vseh bojiščih ubitih 73,000 angleških vojakov in v angleških mestih pa je izgubilo življenje 47,300 civilistov.

Sodelujte v sedanji kampanji za razširjenje Proletarca.

izvrševanje te svoje naloge kar dvajset milijonov dolarjev. Kdo bo odločil, kako naj petroli sprejete milijone? Industrialci so ji že predložili načrt in ob enem imajo pripravljene velik film v barvah z naslovom "For This We Fight." Eden izmed prispevateljev te vsote, industrijalec R. H. Barnard, je Legiji razložil, da so prišli na to idejo na nekem sestanku v razgovoru o bodočnosti "ameriške iniciative" in o razvoju privatne industrije, trgovine in obrti, kar vse skupaj označujejo z "free enterprise." K. M. Landis komentira k temu, kaj Wendel Willkie misli o kampanji za "free enterprise." On pravi, da se oglašajo zanj največ mogoče sku-

Zmage pri Salerno in Neaplu stale mnogo življenj

Predno je bilo mogoče nemške čete izgnati iz Salerno in Neapla, je vzela zavezniško armada veliko napora in njene izgube znašajo 8,708 mož. Med teh znašajo ameriške 3,497 in angleške 5,211 mož.

Nemci so zapustili Neapel pridušen in prebivalstvo, kar ga je ostalo v tem slikovitem mestu, v silni bedi in brez pitne vode.

Vojna za osvoboditev Italije izpod nemške armade in Mussolinjevih čet bo torej zelo težka stvar, posebno če bo prebivalstvo tako malo sodelovalo kot dosedaj.

Ameriške izgube na vseh bojiščih pa so od pričetka vojne do 30. sept. znašale 117,704 mož., med njimi 21,940 ubitih, 31,971 ranjenih, 33,199 pregreanih in 24,954 ujetih. Kopna armada je izgubila 81,542 mož., mornarica 22,603, marini 7,160 in obrežne straže 399.

JUBILEJ 40-LETNICE "SLAVIJE" ST. 1 SNP DNE 10. OKTOBRA

Prvo društvo Slovenske narodne podpornice jednote, Slavija št. 1, bo slavilo v nedeljo 10. oktobra svojo 40-letnico. Ko je bila Slavija ustanovljena, še ni nihče izmed njenih članov mislil na ustanovitev jednote, delovali pa so za ojačanje svojega društva, v katerem se je na to porodila ideja v in tudi izven njega za ustanovitev zvezne podpornice organizacije s svobodomiselnimi načeli.

Spored v nedeljo 10. oktobra, ki se bo vršil v jednotni dvorani na S. Lawndale Ave. in 27. cesti, vključuje nastop mladine, ki ima nalogo ohraniti to organizacijo v naprej, pevske točke, filmske slike o Sloveniji, govore in potem pa bo plesna in prosta zabava. Vstopnice so po 50c.

Angleška trgovina z Argentino

Angliji ni vnanja politika Argentine in njena takozvana nevtralnost nič po godu, a ji ni v zadrego, da ne bi s to južno-ameriško državo bila v čimboljših trgovskih zvezah. Koncem septembra je angleška vlada sklenila z Argentino dogovor, da bo pokupila od nje vsa jajca, ki jih ima za izvoz, ali cirkov 450,000,000 jajc na leto. Ob enem kupuje Anglija od Argentine skoro vse njeno izvozno meso.

Priporočite prijatelju, naj si naroči Proletarca.

Emir Feisal v Washingtonu in namen obiska

BOGATA OLJNA POLJA V SAUDI ARABIJI PRISLA V POSEST AMERIŠKIH DRUŽB. — ZASTOPNIKI KRALJA IBNA SAUDA SIJAJNO SPREJETI. — TEKMA ZA OLJNE VIRE

Dne 30. septembra je bil sprejet v Beli hiši mini-ter vnanjih zadev Saudi Arabije emir Feisal, drugi sin kralja Ibna Sauda, z vsemi častmi, ki jih izkazuje uradni Washington dvorjanom. Da, mnogi poročevalci menijo, da je bil emir Feisal sprejet in pogosten še celo z večjim pompom kakor marsaka drug dvorjan.

Namen obiska

Vzrok je, ker se gre tej deželi v Saudi Arabiji za dalekosežne ekonomske interese. To je prvi v zgodovini, da je prišel kak visok dostojanstvenik iz te mohamedarske dežele, o kateri je polno bajnih legend, s svojim spremstvom v Washington na formalni obisk.

Ko je bil emir Feisal s svojim spremstvom, v katerem so bili njegov brat emir Kalid, dalje šejk Hafiz Vatba, ki je poslanik svoje dežele v Londonu, in več drugih, sprejet in pogosten pri predsedniku v Beli hiši, je bil potem sprejet še v državnem departmentu.

To so bili formalni sprejemi, prirejeni tako, da so na došle visoke goste iz Saudi Arabije napravili čimvečji vtis.

Uradniki v državnem departmentu so sicer rekli, da je emirjev obisk brez političnega pomena. Prišel je sem, da izkaže Zed. državam prijateljstvo svoje dežele in gostitelji so mu vrnili z enako prijaznostjo.

Diplomati sicer skoro nikoli ne pripisujejo važnosti takim obiskom in sprejemom, vendar pa je ameriški tisk poudarjal, da se gre pri tem za neprecenljive ekonomske koncesije, ki so jih dobile ameriške oljne družbe v deželi kralja Ibna Sauda. Dobile so monopol za izkoriščanje oljnih zakladov v vsi njegovi državi.

(Konec na 5. strani.)

Pučave in bogastva

Saudi Arabija je velika dežela na azijskem srednjem vzhodu. Meri 413,792 kv. milj., torej je večja kot sta bili pred to vojno Nemčija in Francija skupaj. A prebivalcev ima Saudi Arabija samo kakih pet milijonov, kajti velik del dežele je puščava, gospodarsko pa je primitivna bolj kot so isedsne dežele Sirija in Irak (Mezopotamija) proti vzhodu.

Saudi Arabija ima dve glavni mesti: Meka, ki je mohamedanski Jeruzalem, in Rijadh. Leži skoro ob vsi dolžini Rdečega morja, zapadno preko tega morja pa so angleške, bivše italijanske in francoske kolonije ter Etiopija. Na drugi strani Saudi Arabije je Perzijski zaliv.

Petrolej pod peskom

To je torej dežela, v kateri so že več let geologi ameriških oljnih družb vrtali in iskali ta dragoceni zaklad. Dognali so, da je eden največjih na svetu in kol poročila Thomas F. Reynolds, precejajo ti oljni vrelci celo takozvani East Texas Pool, ki je do letošnjega julija dal že 1,884,000,000 barlov petroleja.

Monopol za izrabljanje oljnih vrelcev v Saudi Arabiji so dobile ameriške družbe, ki jih bodo obratovale pod imenom California-Arabian Standard Oil Co.

Ko so ameriški oljni interesi dognali vrednost oljnih plasti v tej vroči deželi peska in arabskih nomadov, so se potrudili vplivati na Anglijo, da naj sodeluje z njimi, kajti angleški kapital itak lastuje oljne zaklade v sosednjih deželah Saudi Arabije, in ob enem so se potrudili, da dobe za svoje interese zaščito in pomoč ameriške vlade.

Dajmo zastopnikom v agitaciji za list več sodelovanja

Sedanja kampanja za razširjenje Proletarca bi boljše uspevala, če bi imeli naši zastopniki med naročniki v splošnem več opore pri tem delu. Tako pa se le premogi zanašajo samo nanje namesto da bi rekli med onimi, ki še niso naročniki na list dobro besedo in s tem ugledili zastopnikom pot v agitaciji.

Zastopniki delavskih listov imajo že tako dovolj težkoč. Marsikako pot morajo opraviti brez uspeha, kot opisuje v tej številki Anton Shular, ki za Proletarca, Druž. koledar in Majski glas v Kansasu veliko stori. Tudi precej drugih naročnikov v Kansasu sodeluje, enako drugje.

A so pa tudi naselbine, v katerih ni skoro nikogar, ki se bi hotel lotiti tega dela. Zato se obračamo v vseh takih krajih na naročnike v splošnem, da naj v sedanji kampanji za razširjenje Proletarca oni pomagajo. Gotovo bi skoro vsakdo izmed njih mogel dobiti med prijatelji in znanci saj enega novega naročnika, samo nekoliko potruditi bi se bilo treba. Glede aktivnosti na tem polju ima beležke v tej številki upravnik Chas. Pogorelec v svoji rubriki "Glasovi iz naše gibanja". Tudi izkaz prispevkov v tiskovni sklad je v tej številki.

Dvajset milijonov dol. za širjenje amerikanizma

Ameriški multimilijonarji mislijo, da potrebujejo Američani pouka o amerikanizmu in so pripravljene v ta namen potrošiti dvajset milijonov dolarjev. Ker pa bi izgledalo po njihovih lastnih izjavah sumljivo, ako bi ga širili sami, ali Zveza ameriških industrialcev, ali pa Ameriška trgovska komora, so ponudili teh dvajset milijonov dolarjev Ameriški legiji, ki specializira v propagiranju amerikanizma. Ponudba je bila pred zadnjo konvencijo Ameriške legije koncem septembra t. l. in delegacija je sprejela brez razprave in ugovora. Dosedaj je Ameriška legija trošila za širjenje amerikanizma le kakih \$30,000 na leto. Na tej konvenciji pa je odobrila, da je pravilno vzeti za

POVESTNI DEL

VLADIMIR RIJAVEC:

ZITO JE GORELO

"Nočete?" je vprašal Strugar in obletel s pogledom omizje.

"Ne!" je odgovoril Andrej. "Enkrat si že bil v zadrugi — in več kaj si napravil. Ostal si v njej samo toliko časa, da smo ti prodali žito, — — — potem si izstopil in se nisi več brigal zanj. — — — Saj se spominjaš?"

"Tudi druge sem vprašal, ne samo tebe," ga je jezno opomnil Strugar. "Saj nisi samo ti gospodar v zadrugi."

"Govoril sem v imenu vseh," mu je mirno pojasnil Andrej. "Ni to le moj sklep, ampak sklep nas vseh! — — — Sicer so bili nekateri za to, da te sprejmemo, — — — a ti večina je zahtevala, da se o tvoji ponudbi sploh ne razpravljajo, ker si že pred leti pokazal, kakšne namene imaš z zadrugo. — — — Zadruga ti je samo sredstvo, da si domoreš do denarja!"

"Tako torej! Nočete! — — — Se žal vam bo!"

Strugar je udaril po mizi, da je odskočila in da je prestrašeno zalajal pes, ki je ležal v kotu.

"Se žal vam bo!" je ponovil in trdo stopil do vrat. "In ti, Andrej! — — — Kot nekak gospodar se ponašate, odkar imate zadrugo. — — — A kaj si prinesel s seboj iz Rusije? Nič drugega, kot tiste ideje o kolektivizmu; — — — črna pa te je čakala raztrgana bajta in kup dolgov. Zemlje si imel, da jo je zajec v vseh smereh brez posebne težave preskočil. — — — In sedaj ukazuješ. Zampni si: kljub temu, da me nočete sprejeti v zadrugo, bom prodal svoje žito!"

"Težko," se je nasmehnil Andrej.

"Bom ga!" je zatrdil Strugar. "Boš videl, da ga bom!" Zadržal je z vrati in odšel.

— — — Pričakovali so lepo žetev. Bogato, preobilno. — — — Agencije so javljale, da bo pridelek državnih posestev sam kril vsa povpraševanja iz inozemstva in da bodo zaradi tega izvorna društva pokupila le malo pridelkov privatnikov. — — — Zadruga je imela dobre zveze. Kmalu si je našla kupca. — — — Strugar ga ni mogel nikakor najti. Hotel je vstopiti v zadrugo. Podkupil je nekatero člano — — — in skoro je mislil, da bo uspel. Toda Andrej je bil trd. Ni popustil. Da ne potrebuje zadruga takih koristolovcev, je rekel.

"Ukazuje jim kot kak general, ta prekleto bajtar," se je jezil Strugar. A ni mu pomagala jeza in tudi vse njegovo prizadevanje je bilo zaman. Kupca ni našel. — — — Solnični žarki pa so greli klasje, ki je iz dneva v dan zorelo in se zlatilo.

— — — Neko noč so se pojavili komunistični letaki in brošure. Orožništvo je vneto poizvedovalo, a najti ni moglo

ničesar, kar bi ga dovedlo na pravo sled. Vsakemu, ki so ga xamili, je uspelo dokazati, da to noč sploh ni bil zunaj; — — — ali če je bil, da je bil v družbi. — — — Propagandni letaki so bili tukaj, kot da so padli z neba.

Orožništvo ni popustilo. Zadržali in izprašali so vsakega. Tudi Strugarja. Da je videl Andreja tisti večer, kako je nosil neke liste in knjige po vasi, je izpovedal.

Andrej je dokazal, da je bil usodni večer v zadruginih prostorih.

"Je bil kdo z vami?"

"Vsi člani vodstva zadruge. Malo pred mano so odšli iz sobe."

"Domov ste se vračali torej sami?"

"Sam."

"In knjige, oziroma liste, ki ste jih nosili?"

"Ničesar nisem imel pri sebi!"

"Strugar je izjavil, da vas je videl tisto noč, kako nekaj nosite po vasi."

"Laže," je mirno odvrnil Andrej.

Preiskali so zadrugine prostore in Andrejevo stanovanje. Nobenih dokazov. In vendar so ga aretirali. Bremenilo ga je, da se je par let po revoluciji vrnil iz Rusije in da je v pogovorih rad hvalil Rusijo in komunizem. Da je vedno razlagal vaščanom, kakšno je tam gospodarstvo in kaj so to kolektivi in kolhozi, je vedel povedati Strugar.

Par tednov je predsedal Andrej v preiskovalnem zaporu, — — — potem je moral na glavno razpravo. Na vsak način so hoteli izvedeti, kakšne so bile njegove zveze s Kominternom in kdo mu je izročil letake. — — — Trdil je sodniku, da usodno noč ni imel nobene stvari pri sebi, — — — a Strugar je prisegel, da ga je videl, kako je metal neke liste po vasi.

Andreja so obsodili. Na pet let.

Zivljenje je teklo dalje; — — — žito je zorelo.

Vaščani so slutili, da je Strugar prisegel po krivem. Pričeli so ga prezirati in se ga izogibati. Kadarkoli je pristopil in kakšni družbi, je ta nenadoma utihnila in mu tako jasno pokazala, da je njen nezaželen gost. V prvih dneh po Andrejevi obsodbi je še tu in tam zašel v vas — — — pozneje se ni več prikazal. Začel je samevati in se dolgočasiti na svojem koncu. Edino razvedrilo mu je bilo polje. Zjutraj je odhajal z doma, potikal se je ves dan po njivah, delal in ležal v travi ali med žitom. Zvečer se je vračal domov, poln svežega vonja po pšenici.

Skenil je, da letos ne bo prosil zadruge za traktorje in mašine — — — da bo rajši najel kosce in žanjice iz sosednjih vasi. — — — Pa menda so tu-

di tam že vedeli o njegovi krivi prisegi. Niso mu rekli: ne! — — — le vsak se je izgovarjal, da nima časa, da se je že drugje udinjal, ali da ima s svojim žitom posla preko glave. Niti enega delavca ali delavke ni dobil. Kot da so se zmenili.

Solnce je žgalo; — — — čas se je odmikal.

Skenil je pretrpeti še zadnje ponižanje. Šel je v zadrugo. Naj mu posodijo stroje in delavce, ko bodo svojo žetev opravili, je prosil. Niso hoteli. Prekliče naj poprej svojo prisego, so mu rekli.

(Konec prihodjic.)

IZ KANSASA

No, počasi so le potaknili tudi naše stare majnarje sem in tja. Nekateri so, kljub starosti 60 ali 70 let zaposlili v vladnih projektih. Drugi so dobili delo v Pittsburgu. Namreč v našem, ne v pennsylvanskem. Nekaj jih je šlo pa spet proti vzhodu v mesta, kjer, kot pravijo, vsak dobi delo če je le zmožen sedeti za "vačmana". Nekaj teh starih majnarjev se pa nikakor ne more ločiti od podzemeljskega, pa so odšli proti zapadu v Wyoming in Utah.

"To delo je bolj za šalo; nihče se ne žene pri delu kot smo se majnarji!" Tako mi je rekel znanec, ki je 30 let rudaril pod zemljo, zdaj pa je zaposlen v železniški delavnici.

Primerjal je akordno delo v rovu, kjer že sistem sili rudarja, da napenja vse moči pri brleči svetilki in slabem zraku, če hoče zaslužiti "pošteno" plačo. Primerjal je tisto delo s sedanjim dnevnim delom pri železnici, in dasi po naravi ni med lenuhi, je prišel do gornjega zaključka. Potem pa hočejo uravnnavati rudarske plače po istem kopitu kot druga navadna dela!

Kaj pa naša kampanja za nove naročnike? Iz poročil v Proletarcu je razvidno, da nekdo, dasi bi bilo lahko veliko boljše. "Tega bom pa dobil spet za naročnika," sem sam sebe zagotavljal v nedeljo popoldne, ko sem se, kljub pomankanju gasolina napotil z avtom v 10 milj oddaljeno naselbino. "Pri tej hšri radi čitajo, včasih so bili že naročniki Proletarca in pa suhi tudi niso, da ne bi zmogli naročnine na dober delavski list." Torej uspeh zagotavljam! Ampak je že tako, da prej dobiš naročnika tam, kjer se najmanj nadejaš, kot pa kjer si že v naprej gotov da bo uspeh.

Ali naj vam navedem njegove izgovore? Čemu? Saj ve zanje vsak, ki je le količkaj znan s tem nehalčnim toda potrebnim delom. Izgovori se vlečejo vse od "stiske" za denar" pa do "premalto časa" za čitanje, od slabega vida pa do drugega lista, ki "ravnotako" piše.

Videl sem ga večkrat na "domači parti". Par dolarjev ali petak tamkaj ne pomeni nič. Ampak plačati list, pa zglede papirnat dolar tako velik saj kot posteljna rjuha in okrogel srebrni dolar pa kot mlinsko kolo.

Zal ti je časa in vožnje; toda to ni bilo ne prvič ne zadnjič. Treba je poskusiti "šrečo" kje drugje.

"Saj Hitler sploh ni nikakšen Nемеc, ampak "Krajner", mi je v pogovoru o nemških vojnih grozotah napram drugim narodnostim z vso resnostjo rekel star Nемеc, ki živi nad pol stoletja v Frontenacu, in migal z belo brado.

Je res težko zagovarjati nemško barbarstvo, katerega niso krivi samo Hitler, Himmler in Goebbels, temveč polovica nemškega naroda. Pristojica, da je Nемеc predvsem Nемеc, potem šele kaj drugega, ni brez podlage. Tudi tukajšnjim Italijanom se nič kaj ne dopade uničevanje italijanskih mest. Pa se zgražajo nad "barbarsko" vojno. Ko je italijanska armada pobijala bosopete Etiopce in njih zračna

MUSSOLINI se hvali, da je še vedno vladar pretežnega dela Italije. Kralja Viktorja Emanuela, kateremu je služil 26 let, je označil za degenerirana in Badoglija ter njegove tovarije pa za izdajalce italijanskega naroda. Ob enem je svoje deželo oklical za "republiko" in začel zelo napadati aristokracijo in plutokracijo. Tudi Vatikan, kateremu je toliko pomagal kakor še nihče po zedinjenju Italije, se mu je jako zameril. Gornje je Mussolini, kot pravi nemški vir, baš v momentu, ko so ga Hitlerjevi vojaki oteli in mu vrnil "svobodo". Slika je značilna zato, ker izgleda Mussolini na nji človeški in enako vojaki, ki so ga rešili v tveganju svojih lastnih življenj. Pa menda ni bilo nič kaj nevarnosti zanje, kaj i angleški premier Churchill je v parlamentu na kritike proti osvoboditvi Mussolinija dejal, da so imeli Badoglijevi vojaki, ki so ga stražili, ostro nalogo streljati vanj čim bi skušal pobegniti ali se rešiti v spremstvu sovražne sile. In je nato Churchill priznal, da stražarji očitno niso hoteli upoštevati povelja. To je bilo pričakovati. Kritiki v Angliji pravijo, da pride dan, ko se bo o tem čudnem slučaju "izvedela vsa resnica". Bo zanimiva, kadar jo bo dovoljeno priobčiti.

sila pomagala Hitlerju bombardirati London, so se jim pa kar iskriale oči.

A. Shular.

DRUŠTVO SLAVIJA, PIONIR ENE NAJVEČJIH AKCIJ V ZGODOVINI NAŠEGA PRISELJENSTVA

Chicago, Ill. — Ko so se v tem mesu sešli pred štiridesetimi leti po dolgih vzajemnih pomenkih — — — in tudi razprtije so bile med njimi — — — prvi rojaki v namenu da si ustanove slovensko podporno društvo, ki ne bo povezano s cerkvijo, niso niti zdaleč slutili, da bo iz tega jedra nekoč nastala podporna organizacija, ki bo ne samo prednjačila med Slovenci v Ameriki, temveč ki bo imela eno izmed prvih sedežev tudi v splošnem ameriškem fraternalizmu.

A dogodilo se je. Trudoma so orali pionirji, se bojevali, si pridobili pristašev še v dargih naselbinah, ki so riskirali službe, še celo stanovanja so bila nekaterim odpovedana raditega, a končno je ideja, vsejana v društvu "Slavija" močno vzrasla in ni je bilo več sile, ki jo bi mogla udušiti.

Društvo "Slavija" bo praznovalo svoj jubilej 40-letnice v nedeljo 10. oktobra v dvorani svoje jednote, kakršne si njeni ustanovitelji niti zamislili niso upali. Verovali pa so v bodočnost in upali na uspehe. Niso se ukanili.

"Društvo "Slavija" vsled vsem umevnih razlogov ni več to kot nekoč. Tudi vojne razmere vplivajo nanj, da ne more povsem gladko v razna agitacijska podvzvetja. A dokler je šlo, se je to društvo kosalo a komurkoli, in če ga je v tekmi katero drugo prehitelo, ni bilo zamere, nego le nejevolja, čemu se ni ono bolj potrudilo. Spored slavija 10. oktobra, ki se prične ob 3. popoldne, vključuje pevske točke, filmske slike iz starega kraja, kratak govor, nastop mladine in potem pa prosto zabavo, ki bo prav domača in se bo v nji vsakdo razveselil.

Vstopnice so po 50c. Pridite vsi in zgodaj, da ne zamudite nobene točke spreda.

Clan Slavije.

Kampanja za III. vojno posojilo bila velik uspeh

Iz zakladniškega departementa so dne 1. oktobra poročali, da je bila kampanja za tretje vojno posojilo, v vsoti petnajst milijard dolarjev, velik uspeh. Bilo je podpisanega do štiri milijarde več kakor pa je znašala kvota.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Ker sem te beležke začel delati v domačem mestu, pride Chicago v prvo vrsto. V zadnjih par tednih se je najbolj postavil Frank S. Tauchar. Dobil je 4 nove in 16 obnovljenih naročnin ter \$1 v tiskovni fond. Jože Oblak je dobil tri nove naročnine, provizijo pa prepustil tiskovnemu skladu. Victor Zupančič se je spomnil Proletarca s petakom v tiskovni sklad. Paul Berger je pripelval \$5.

Iz Detroita je poslal John Zornik 2 obnovljeni naročnini in 5 oglasov za koledar. Dve obnovljeni naročnini je poslal tudi Joe Koršič in pravi, da jih v kratkem pošlje še več. Omenil ni, dali novih ali starih naročnin. Oboje so dobrodošle. Detroit se v tej kampanji v tekmo še ni podal. Včasih je bil v raznih akcijah, ki so se tikale našega gibanja, na prvem mestu.

Iz Leadvilla, Colo., je poslal John Fajdiga 2 obnovljeni naročnini in \$1 v tisk. sklad.

Ely, Minn. John Teran je poslal dve obnovljeni naročnini, \$3.75 v tiskovni sklad, naročilo za 50 iztisov koledarja in poslal 23 oglasov vanj. Jacob Kunstelj je obnovil svojo naročnino in poslal dva oglasa v koledar.

Cleveland, O. Milka Kress pozdravlja osobje lista in naročnike Proletarca iz Forest Cityja, Pa. Ob enem je poslala vsoto \$5 v tiskovni sklad, ki jo je nam izročil Donald J. Lotrich. John Krelber je poslal 2 novi in 13 obnovljenih naročnin ter \$15.17 v tiskovni sklad. Louis Zorko \$2.25 (provizijo od poslanih naročnin) tiskovnemu skladu. Anton Jankovih pa še 11 trgovskih in 9 pozdravnih oglasov. Pravi, da še ni skončal ne z enim ne z drugimi, ker hoče, da bo koledar imel vsaj enako število oglasov kot lansko leto.

John Marolt, West Mineral, Kans., je poslal 4 obnovljene naročnine. Pravi, da je z agitacijo težko, ker ljudje nimajo zasluzka, okrajna podpora pa je preskromna, da si bi bilo mogoče kaj odtrgati od nje.

Martha Judnich, Waukegan, Ill., pravi, da bi bil kmalu "scagal" glede oglasov za koledar. Vprašal je enega ali drugega, da prevzame to delo, pa ni uspel. O tem na svoj šegavi način piše: "Nihče ni hotel sprejeti nabiranja oglasov, tako, da sem že skoro scagal. Pčtem sem stopil pred špegl

in sva se en čas gledala, to sem bil jaz in oni ki sem ga videl v špeglu. En mal sva se obdelavala prav po belokranjsko. Nato sem prevzel brez nadaljnjih argumentov jaz sam osebeno. In kaj misliš, da mi je vzelo časa? Še niti eno uro ne! Le nekateri sem obiskal, ko sem šel po opravih sam zase, druge pa po telefonu." Rezultat 14. oglasov.

Martin je naročil tudi 125 iztisov koledarja in pravi, da ako ne bo mogel dobiti nikogar, ki bi mu pomagal, bo pa spet vpregel tistega, ki ga je videl v "špeglu".

John Shular, Arcadia, Kan., je poslal dve obnovljeni naročnini, \$1.40 v tiskovni sklad in prispevke Prosvetni matiči od društva 206 SNPJ.

John H. Krzisnik, Kemmerer, Wyo., pravi, da že ni mogel prenašati, da bi ne bilo iz njegove naselbine nobenega novega naročnika. Podal se je na delo in dobil dva. Provizijo je poklonil tiskovnemu skladu.

Iz Bartonu, O., je poslal John Vitez še dve obnovljeni naročnini. Pravi, da bodo tudi glede pozdravnih oglasov v koledar skušali kaj storiti. Jože Snoy (Bridgeport) je poslal 4 nove in dve obnovljeni naročnini. Jože je bil pred leti eden najuspešnejših agitatorjev za Proletarca, zadnja leta pa je priklenjen pri svojem delu, toda, kadar mu čas dopušča, se zmerom rad poagitira. Sploh pa so se sodrugi v vzhodni Ohiu zavzeli, da ne bodo med zadnjimi. Uspehi so že vidni. Da se bi le še po drugih naselbinah s tako vneto zavzejo za agitacijo, pa bi beležili v tekoči kampanji še vse drugačne uspehe.

Mike Kopach, Barberton, O. je poslal še dve novi in 6 ob-

novljenih naročnin ter \$1 v tiskovni sklad.

Martin Bajc, Meadow Lands, Pa., pravi, da sicer ni kak strokovnjak v agitaciji, a poslal je eno novo naročnino in \$5.15 v tiskovni sklad.

"Big Tone" iz Californije pravi, da je vesel, ko čita, da se število novih naročnikov množi. Sam se je lotil agitacije, na svoj način. Ako ne gre osebno se pa posluži poste ter piše svojim prijateljem glede naše kampanje. O tem sem že zadnjič na kratko omenil. On vztraja v tem načinu agitacije in tako je spet poslal dve novi naročnini in 50c v tisk. sklad. Pravi da mora dobiti vsaj enega novega naročnika na mesec, dokler ne dosežemo našega cilja. Dobra ideja. Kaj, če bi ga tudi ostali zastopniki posnemali v tem?

No, in tukaj je spet naš Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo. Poslal je 6 novih, 11 obnovljenih naročnin ter vsoto \$3.40 podpore listu ki sta jo prispevala z mojim bratom Frankom. Hvala obema, Ludviku pa še posebej za njegovo vztrajno in uspešno delo v prid lista. Ako bo šlo tako naprej, se lahko dogodi, da bo presel celotno število naročnin, ki smo jih imeli v Pueblu pred prvo vojno. Bilo jih je okrog 70 in tako bo moja slava zatemneja. Sicer ne bom nič huđ raditega, pač pa prav z veseljem to zabeležil v listu. Pozdrav, Ludvik, in pa vsem onim Pueblčanom, ki smo nekoč skupaj delali za naše ideje.

Tone Zornik je poslal iz zapadne Penne dve novi in 10 obnovljenih naročnin, 4 pozdravne oglasje za koledar in \$1 tiskovnemu skladu.

Anton Shular, Arma, Kans., je poslal 6 obnovljenih naročnin, \$2.50 tiskovnemu skladu, prispevke za klub št. 21 JSZ in oglas v koledar za Slovenski zadrugni pogrebni zavod. Pravi, da v kratkem obišče še ostale naročnike, ki imajo potečno naročnino, in kajpada, poskili bi tudi za novimi.

Iz Willarda, Wis., je poslal dve obnovljeni naročnini Mike Kruzta.

Jože Cvelbar, Sharon, Pa., je poslal 4 obnovljene naročnine ter \$1 v tiskovni sklad.

Max Martz, Buhl, Minn., pravi, da mu je žal, ker ne more več storiti v sedanji kampanji. Privezan je na dom radi boleznj svoje soproge, kateri tudi mi želimo skorajšnjega okrevanja, podnava pa pri svojem delu. Obnovil je naročnino ter prispeval \$2 v tiskovni sklad.

Lisbon, O., Jack Bergant je poslal dve obnovljeni naročnini.

Leo Zevnik, naš stari znanec iz La Salla, Ill., je poslal nadaljnje 4 nove naročnine, provizijo prepustil tiskovnemu skladu, zraven pa priložil še 4 pozdravne oglasje za koledar. O Proletarcu pravi, da se mu vidi kot slivovica — čim starejši, tim boljši.

To bo za enkrat vse. Prav rad bi, da se zglasijo še ostali naši zastopniki, ki jih dozdaj še ni v sestavi v sedanji kampanji za 1000 novih naročnikov. Sodrugi in prijatelji, obstoj in bodočnost Proletarca je v vaših rokah. Štopimo na delo vsi in delo bomo z lahkoto opravili. Sicer pa, ako se vsi zavzamemo, lahko dosežemo, da postane Proletarac eden izmed najbolj razširjenih slovenskih listov v Ameriki.

Vlagajte del svojega zasluzka v vojne bonde. S tem pomagajte vojnim naporom svoje dežele, ne da bi od svojih vlog kaj izgubili.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO 23, ILLINOIS

1903 ŠTIRIDESETLETNICA 1943
društva "SLAVIJA" št. 1 SNPJ
10. OKTOBRA V DVORANI S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Avenue.
Na programu: NAJNOVEJŠI FILM "SLOVENIJA", PEVSKI ZBOR "FRANCE PRESEREN", MLADINSKI KROZEK ŠT. 26.
Za ples Rudmanov orkester
Vstopnina 45c, davek 5c, skupaj 50c
Začetek ob 3. popoldne

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Spanija bo baje svojo divizijo povzela iz Rusije. Poročajo, da bo to storila na pritisk ameriške in angleške vlade. Obe sta vsled vojne nujnosti igrali taktično apizanja in zalagale španijo z živili in oljem, čeprav je podpirala Nemčijo materijalno in s propagando, z Rusijo pa je v vojni. Letos pa je diktator Franco lahko prevedel, da se njegova vera v zmago Nemčije ne bo izpolnila. In nedvomno mu je težko dobiti nadaljnjih "prostovoljcev" za izpolnjevanje zredčenih vrst španskih čet na ruskih bojiščih. Uspehi zaveznikov v Afriki in v Italiji so zanj tudi silno neugodni. Tako je možno, da se nekega dne in on odloči za "demokracijo", kakor sta se Viktor Emanuel in maršal Badoglio.

"Am. Domovina" citira iz Adamičevega članka v "Harper's Magazine" izjavo komunističnega Borisa Kidriča o bankrotiranju socialistov in socialnih demokratov v Evropi, ko je bil v pomenku z njim ob priliki svojega obiska v Jugoslaviji. Od ljudi komunističnih nazorov drugačnih izjav takrat sploh ni bilo pričakovati, a pozneje, pa tudi prej, pa se bi vendarle radi združili z njimi in v nekaterih deželah so se, na primer v ljudski fronti v Franciji in sedaj, med vojno, v podtalnih in uporniških gibanjih. Pri tem je treba imeti v vidu, da je bilo na svetu veliko pošteni, močnih delavskih voditeljev, ki so znali tudi o komunističnih povesdih marsikaj nelaskavega in navajali škodo, ki so jo napravili s svojo taktiko pod voditelji taktične kominterne, posebno v času ko ji je tajnikoval Gregorij Zinovjev. To, da je Adamič naklonjen komunistom, tudi ni nobena novica, težko pa, da se bi ga moglo z vsjo gotovostjo označiti za komunistični kajti ako bi bil, bi jim bil do 22. junija 1941 pomagal v propagandi proti "imperialistični vojni" in v boju zoper Rooseveltovo vnanjo politiko namesto da jo je podpiral in označeval za rešitev gotovih problemov v osvobodjenih deželah svoj "Two-Way Passage".

Rev. Trunk v Leadvillu se noče navdušiti s svojimi duhovnimi tovariši Ambrožičem, Omanom in Urankarjem, ter z lajkom Debevcom proti partizanom, niti ne vetjame, da je tam vsak upornik "komunist". Pripoveduje med drugim o poročilu, da so v celovski okolici naziji poslali v "krtovo deželo" s svincom 12 "komunistov", slovenskih seve. Pravi, da jih on večinoma osebno po-

zna, in dvomi, da bi bil sploh kak komunist v pravem pomenu besede med njimi. Svojim tovarišem priporoča, naj ne delujejo tako, da bi Amerika dobila vtis kot da so ameriški Hrvati, Srbi in Slovenci komunisti, "glede partizanov pa je treba upoštevati nastale razmere, in to bi bilo treba Amerikancem povedati, ko pridejo (v Jugoslavijo), drugače se lahko zgodi, da Amerikanci popučajo še kakšnega mojega nečaka, ako bi ga razmere privedle med partizane." Torej so o tem tudi med duhovniki različna mnenja.

Janez Hladnik, urednik "Duh. življenja" v Argentini, piše v "Am. Slovincu" o smrti svojega brata Franceta, ki so ga ubili partizani, baje ker se jim ni hotel pridružiti. Vedel je namreč, kakšna družba so partizani, kajti med njimi so bili v prvi vrsti postopaci in sprideni od blizu in daleč.

Urednik "Duh. življenja" je uverjen, da so oni res taka družba, enako duhovnik Gabrovšek in veliko drugih. Ampak če je to res, potemtakem je zelo veliko našega drugače vernega naroda med "postopaci" in "sprideni".

Igralec Jack Benny, ki je zabaval ameriške vojake v Angliji, Afriki in v Siciliji, pravi, da je morala med njimi izbora. Priporoča pa, ne jim pošiljati jamrovskih pisem, ker jih skrbi, kako je z domačo fronto. O nji slišajo veliko slabega, posebno o unijah. Benny meni, da si bodo vojaki prihranili tri bombe, da jih prinesejo ob povratku s sabo, eno za John L. Lewisa, drugo za predsednika unije muzikantov Jamesa Petrillo in tretjo za razbitje "canned meat" fabrike. Na te tri stvari so najbolj jezni. Da so jezni na meso v "kantah" je razumljivo. Tudi jeza na Petrillo je z njihovega stališča upravičena, a togota nad Lewisom in unijami pa je posledica protinujniške propagande med njimi.

Rev. Ambrožič je dne 28. sept. pisal iz Lemonta uredniku tega lista, da mu delajo Komentarij v Proletarcu z dne 18. sept. krivico, ker se v njih trdi, da je bil on (Ambrožič) nekoč oboževalec Adamiča. Pravi, da tega ni nikjer zapisal in zato ve, da tega tudi bral nismo. K temu dodaja: "Zagovarjati ali biti oboževalec sta dve stvari. Vsakemu svoje, a resnico moramo vsi upoštevati. Adamič je imel za svoje pisane nazive poslali v "krtovo deželo" s svincom 12 "komunistov", slovenskih seve. Pravi, da jih on večinoma osebno po-

KO JE DUCE NAPOVEDAL ZED. DRZAVAM VOJNO, je njegova masa v Italiji rjavela navdušenja, kar so pričale filmske slike. A sedaj, ko je vojno izgubil, pa "pozdravlja" ameriške, angleške in kanadske čete in nato pa zahteva — živili! Torej pričakuje podkupniti tudi neuka množica, ne izmo tolovaji, ki so se iz fašistov spreobrnil v nam prijateljske Italijane ter se nam celo poruajo za zaveznike, da bodo pomagali odločevati pri mirovni mizi Italiji v korist. Goraje je slika neke iz južne Italije, ko množica pozdravlja ameriške in kanadske čete.

rebe. Ako ne boste mogli meni dokazati, da pišem neresnico, kot jaz dokazujem Adamiču, ne boste mogli biti ponosni na svoje komentarije."

V članku o Adamiču, ki je bil priobčen v "Am. domovini" z dne 7. sept. kot uvodnik, pravi p. Ambrožič med drugim:

"Jaz, ki tele pišem, sem bil, kar priznam — eden najbolj gorečih zagovornikov Adamiča. Nisem ga zagovarjal in branil le napram raznim kritikom s katoliške strani, tudi napram nekaterim drugače mislečim. Zdal pa moram izjaviti, da sem moral doživeti to, da sem našel v Adamiču enega najbolj neresnih ljudi, kar sem jih kdaj v življenju srečal. Že iz drugih znamenj sem sklopal zadnje čase na to neizprosno dejstvo, ta najnovjši izjav Adamičevega sovravitva do resnice, predvsem pa do vsega, kar diši po katolicizmu, me je do konca potrdil v mojih sumnjah."

Med oboževanjem koga in "gorečim zagovarjanjem" nekoga je lahko razlika v pomenu teh besed, kajti človek lahko koga obožuje ne da bi mu ga bilo treba "goreče zagovarjati", toda v tem slučaju se lahko reče, da pomeni oboje eno in isto. Rev. Ambrožič je Adamiča "goreče zagovarjal pred kumur koli", ker je imel vero vanj, ga čislal, če je ta beseda pravilnejša, in prav zato se je nad njim razočaral. Adamič je bil v svojih nazorih in delu prav tak takrat ko ga je Ambrožič zagovarjal, kot je sedaj. Zaupal mu je tajno cerkveno in drugo pošto, da ga je poučil o virih, ki so jim bili na razpolago in izgleda, da sta si bila intimna prijatelja. On ga ni zagovarjal, ker bi smatral, da je Adamič kaj slabega storil, ampak ker je bil prepričan, da ga kritiki napačno sodijo ali razumejo. Sicer pa to sedaj ni važno.

Matthew Woll, ki je eden glavnih vodij Ameriške delavske federacije, je v glasilu svoje unije priporočal, da naj se v imenu 6,200,000 članov AFL pošlje italijanskemu ljudstvu živila, obleko in zdravila, ker ga bomo s tem prepričali, da čutimo z njim in mu dobro želimo. Predlaga, naj se pošiljajo potrebščine v Italijo, za katere bi prispevale unije in njihni člani, vrši pod pokroviteljstvom Delavske lige za človeške pravice (Labor League for Human Rights). Značilno je, da se v Ameriki in tudi v Angliji javnosti že dalje bolj uveljavlja mnenje, da Italija sploh ni bila v vojni z nami, temveč jo je "osvobodujemo pred Hitlerjem in njegovim kvizlingom Mussolinijem." Da, celo za našo zaveznico jo nam že predstavljajo, in iz Londona poročajo, da ni to ameriškim in angleškim vojakom nič všeč. Tudi Grki, Etiopci in Jugoslavoani se lahko čudijo, ker so imeli z italijansko armado veliko opravka.

Italija je v tej vojni prva dežela v Evropi, ki je deležna hrane, obleke in zdravil iz Amerike in velikih količinah. Prva je sicer Rusija, a ona je v vojni na naši strani in dobiva našo materijalno pomoč s tega stališča. Italijanska oblast je nedavno vprašala naše poveljstvo, naj preskrbi živila in obleko tri sto tisoč demobiliziranim italijanskim vojakom. Reporterji ameriških listov poročajo iz Sicilije in Južne Italije, da domačini pričakujejo vsega od nas kakor da je naša dolžnost skrbeti zanje. Decembra 1941, ko nam je Italija napovedala vojno, pa so v demonstracijah v Rimu in v drugih italijanskih mestih teptali po karikaturah predsednika Roosevelta in njegove žene ter rjvali "duče, duče, duče!" do ohripavosti.

Edvard Beneš je nameraval že v začetku minulega poletja v Moskvo, pa so ga od tega v Londonu in Washingtonu odvrgli. Kritiki o tem tajnem nesporazumu precej razpravljajo, ker ni več tajen.

ICN je objavila poročilo iz Moskve, oddano po radiju "Svobodna Jugoslavija", o poslanici združenega borbenega slovenskega delavstva kongresu angleških unij, ki so jo podpisali v imenu centralnega odbora tajnik komunistične stranke Franc Leskovišek, predsednik svobodnih delavskih unij, predstavnik socialnih demokratov Franc Svetek in Tone Faifur, predstavnik krščanskih socialcev in tajnik jugoslovanskih krščanskih sindikatov. Značilno, če je res vse tako, Franc Svetek je mnogim osebnim znan tudi v tej deželi, ko je bil po prejšnji vojni delegat na mednarodni delavski konferenci v Washingtonu in potem obiskal nekaj slovenskih naselbin.

Giacomo Matteotti je leta 1922 svaril narode pred nevarnostjo, ki jim preti, če ne zatro fašizma v kralj. V zbornici je v tistem govoru med drugim dejal, da je fašizem nevarnost in pretnja ne samo za Italijo, ampak za ves svet. Namesto da bi sledili njegovim zgodovinskim besedam, so ga rajše umorili. In namesto da bi tisti, katerim je naslovil svoj klic, sedaj dali slovo vsem fašistom, si rajše pomagajo v osvobodjevanju Italije z Viktorjem Emanuelom in Badoglijem, da se ohrani red in mir in stari sistem privatnih privilegijev.

Poljski odsek vseslovenskega kongresa v Chicagu je sprejel dolgo izjavo proti profesorju Langeu in drugim, ki v ameriškem tisku razlagajo spor med sovjetsko in poljsko vlado neugodno za Poljake. Ta spor, in pa sovrastvo med Srbi in Hrvati, med Bolgari in Srbi, in hladnost med Čehi in Poljaki ter netenje sovrastva med Slovaki do Čehov, ne delajo vseslovenskemu kongresu v Ameriki in onemu v Moskvi nič kaj vzpodbudne slike.

Česka vlada je minuli teden dala razumeti, da bo sklenila s Sovjetsko unijo poseben pakt čimprej, kar pomeni, da tej uniji nameri nekdo nasprotuje in ta nekdo je baje angleška vlada. Načelnik česke vlade

Konvencija SNS je jugoslovanskega poslanika Fotiča pozdravila kot predstavnika Srbije in se mu zahvalila za delo, ki ga vrši v korist srbskega naroda. Propaganda, ki jo je dosedaj vodil Royal Yugoslav Information Center v New Yorku, je z ukinjenjem JIC prišla v področje Fotičevega urada v Washingtonu in po mnenju Hrvatskega Svijeta neposredno v področje "Srbobrana". Ko sta prišla ministra Snaj in Kozanovič prvič v Ameriko, se je širila govorica, da so Fotiču omajana tla in bo moral službo pustiti. Trdili so, da je bil že odpoklican, pa so se zanj zavzeli prijatelji v državnem oddelku. Tako je Fotič še na svojem mestu, Snaj, ki ga je "Srbobran" jako napadal, pa je le še minister "na razpoložanju". V JIC je ob službo Ana Traven iz Clevelanda, Bogdan Radica in nekaj drugih Hrvatov in Srbov, odšli pa so v službo v Washington, v Chicagu in ostali so v New Yorku oni, ki so "gola orodja pokvarjene Fotičeve diplomacije", kakor jo je definiral "Hrvatski Svijet". Fotič lahko dela samostojno, ker ni nad njim nobene kontrole.

"Pioneer" je mesečnik, ki je z avgustovo številko praznoval jubilej petnajstletnice. Izdaja ga angleško govoreče društvo Pioneer št. 559 SNPJ. Vsebinska je angleška, urednik je Donald J. Lotrich in pomagajo mu mnogi drugi člani in članice društva. Petnajsta obletnica tega mesečnika je šla mimo brez posebnega zanimanja, kar pa ne pomeni, da je brez širše važnosti. "Pioneer" je bil ves čas izborna oglasovalna in bodrilno sredstvo svojemu društvu in tudi med mlajšo generacijo v SNPJ. Čestitke onim, ki so ga ustanovili in tistim, ki akre, da še izhaja.

MLADI PHILIP LANGERHOLC UBIT V VOJNI

John Langerholc in njegova soproga v Johnstownu, Pa., sta dobila od vojne oblasti sporočilo, da njunega sina Philipa ni več med živimi.

Phillip, ki je bil najmlajši izmed Langerholcovih otrok, se je vpisal v U. S. Marine Corps julija 1941, torej še predno je bila ta dežela potegnjena v vojno, in bil 1. 1942 poslan v Pearl Harbor, potem na Palmgra Island, New Hebrides in na Guadalcanal. Imel je službo Staff Sgt. Star je bil 20 let. Zapušča starše, brate in sestere. Sožalje družini na tej tako težki izgubi.

PODRUZNICA ŠANSA ST. 48 PROTESTIRA

Cleveland, O. — Ker so sedaj opravičeni protesti in izjave na dnevnem redu napram "Ameriški Domovini" ter uredjave na dnevnem redu napram patru Ambrožiču, Rev. Urankarju, in Rev. J. J. Omanu, radi njih gonje v A. D. napram pisatelju Louisu Adamiču in nekaterim drugim odbornikom Slovenskega ameriškega narodnega sveta, radi tega, da bi se zanetil razdor za skupno delovanje med različnimi strujami tukaj živčih Slovincov in da bi se tako onemogočilo nadaljno delovanje SANS-a. Radi tega se mi zastopniki SANS-ove postojanke št. 48, zborujoči na redni seji 24. septembra, izrekamo, da se pridružimo vsem onim, ki protestirajo in podajajo izjave, da se nikakor ne strijanjo z "Ameriško Domovino", njenim urednikom in drugimi prispevatelji spisov, ki so naperjeni radi mržnje, ki je brez podlage, napram pisatelju Louisu Adamiču ali kateremu koli drugemu odborniku in sodelavcu, ki žrtvuje svoj čas s tem, da deluje pri SANS-u za združenje slovenskega naroda v eno celoto v njegovi domovini!

Nadalje opozarjamo Ameriško Domovino, da ako bo kakšno blatenje v ameriški javnosti, kakor to zagotavlja njen urednik z dne 7. septembra, da bo on opral slovensko ime pred ameriško javnostjo, da bomo mi prišli s proti dokazi, da Ameriška Domovina ni nikoli zastopala slovenskega naroda, še manj ga pa predstavljala, ker do zadnje svetovne vojne smo bili v Clevelandu nepoznani, kakor po drugih naselbinah, kot slovenski narod. In le Republikanckem združenju, voditeljem istega in Louisa Adamiču se moramo zahvaliti, da smo sedaj v ameriški javnosti poznani kot Slovinci.

Za vse, kar je bilo storjenega v Združenih državah v prid slovenskega naroda, gre zasluha naprednemu elementu, in največ pa Louisu Adamiču. Radi tega vas opozarjamo, da prenehate z vašimi pustolovščinami, ki nimajo namena koristiti našemu narodu v stari domovini. Odglasovano in sprejeto soglasno od navzočih zastopnikov.

Frank Barbič, predsednik; Frances Eržen, tajnica; John Zajc, blagajnik.

Odpusti iz armade vsled zdravstvenih razlogov

Od 1. 1941 je bilo iz ameriške armade trajno odpuščenih vsled zdravstvenih hib 208,296 vojakov.

VABILO NA SEJO

Chicago, Ill. — Prihodnja seja postojanke št. 8, Slovenskega ameriškega Jugoslovanskega pomožnega odbora se bo vršila v sredo, 13. oktobra v Tomazini dvorani, 1902 W. Cermak Rd. Pričetek ob 8. zvečer. Ker bo to najbrž zadnja seja pred velikim koncertom Tomazina Cukale, ki se bo vršil v nedeljo 31. oktobra, je zelo važno, da se udeležijo vsi odborniki in zastopniki, ker moramo izvoliti potrebne odbore. Kakor znano, je Mr. Cukale obljubil polovico čistega prebitka naši pomožni akciji in SANSU v podporo. Zatorej udeležite se te seje vsi.

Rodoljubni pozdrav,
John Gottlieb, tajnik.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

- ZVII. IZKAZ
- Detroit, Mich. Po 50c: John Zornik in Matthew Klarich, skupaj \$1. Cleveland, O. Milka Kress \$5.00. (Izročil D. J. Lotrich.)
- Ely, Minn. Frances Jenko \$1; po 50c: Frank Smuk, John Teran, Chas. Merbar, Luka Verhovnik in Simon Marolt; Frances Seliškar 25c, skupaj \$3.75. (Poslal John Teran.)
- Arcadia, Kans. Po 50c: Frances Potocnik in Valentin Galčič; John Kunstelj 40c, skupaj \$1.40. (Poslal John Shular.)
- Kemmerer, Wyo. John H. Kržišnik 75c.
- Chicago, Ill. Joseph Oblak \$1.66; A. L. Skubic \$1, skupaj \$2.66.
- Meadow Lands, Pa. Martin Bajc \$1.05; Tony Premru \$1; Tony Klobučar 60c; po 50c: Frank Bajc in Jože Bizjak; po 25c: Kerry Bajc, Frank Petič, John Martinčič, Mike Zamida, John Zamida in Joe Gruden, skupaj \$5.15. (Poslal Martin Bajc.)
- Buhl, Minn. Max Martz \$2.
- Chicago, Ill. Po \$1: Frank S. Taucher in Cyril Mrva, skupaj \$2. (Izročil Frank S. Taucher.)
- Washington, D. C. Neimenovan \$5.00.
- Oakland, Calif. Max Arnaek \$3; Fone Tomšič 75c; Frank Zattich (Springfield, Ill.) 50c, skupaj \$4.25. (Poslal Anton Tomšič.)
- Chicago, Ill. Paul Berger \$5.00. (Izročil Frank Zaitz.)
- Berberton, O. John Slanovec \$1. (Poslal Mike Kopach.)
- Pueblo, Colo. Frank in Frances Pogorelec \$2; Ludwig Yoxey \$1.40, skupaj \$3.40. (Poslal Ludwig Yoxey.)
- Arms, Kans. Martin Gorenc \$2; Jennie Kočjan (Crowburg) 50c, skupaj \$2.50. (Poslal Ant. Shular.)
- Cleveland, O. Joseph Lever \$5; John Kriebel \$4.17; Louis Zorko \$2.25; po \$1: Frank Silc in Andy March, skupaj \$17.42. (Poslal John Kriebel.)
- Sharon, Pa. Joseph Cvelbar \$1.
- La Salle, Ill. Leo Zevnik \$1.50.
- Leadville, Colo. John Fajdiga \$1.
- McDonald, Pa. Frank Pustovrh \$1. (Poslal Anton Zornik.)
- Skupaj \$66.78, prejšnji izkaz \$1,351.37, skupaj \$1,418.15.

NAROČITE KNJIGO

"MY NATIVE LAND"

ki jo je spisal

Louis Adamič

IZ PROLETARČEVE KNJIGARNE.

STANE \$3.75

V zalogi tudi druge Adamičeve knjige.

Pišite po cenik

Naslovite:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

TEL. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUSTO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

GLAS SLOVENSKEGA DELAVSTVA

SANS je dobil sledeče poročilo, ki precej pojasnjuje resnične razmere v Sloveniji.

Odbor združenega delavstva v Sloveniji je poslal pred kratkim zaključnemu Kongresu angleških strokovnih organizacij (IUC) v Southportu daljši brzojavni pozdrav z željo, da bi njegovo delo pospešilo zmago demokracije in zrušenje Hitlerjeve Nemčije.

V tem pozdravnem brzojavu je rečeno:

"Od prvih dni okupacije Jugoslavije je bil delavski razred v Sloveniji združen pod zastavo narodne osvobodilne armade. Vse slovenske rodoljubne stranke in skupine so združene pod vodstvom Osvobodilne fronte brez razlike političnega mišljenja in socialnega položaja.

Ta ogromni uspeh združitve vsega ljudstva okrog Osvobodilne fronte je bil mogoč največ radi tega, ker je bil delavski razred v Sloveniji že združen v udejstvovanju bojnevega edinstva socialno demokratske stranke, komunistične stranke, svobodnih strokovnih organizacij in krščansko socialnih strokovnih društev.

Največji uspeh so dosegle slovenske protifašistične in rodoljubne sile z ustanovitvijo ljudske osvobodilne armade in partizanskih oddelkov v Sloveniji kot dela ljudske osvobodilne armade v Jugoslaviji.

Na tisoče in tisoče najboljših sinov delavskega razreda je že dalo svoje življenje za svobodo slovenskega naroda; na stotine se jih junško bojuje v vrstah ljudske armade. Naša želja je, da bi angleški delavski razred izvedel res-

POZDRAV OSVOBODILNI VOJSKI

Z ozirom na skoraj neverjetne uspehe jugoslovanske osvobodilne vojske, zlasti na Primorskem in v Dalmaciji, je Združen odbor jugoslovanskih Amerikancev poslal tem junakom sledeči brzojavni pozdrav:

"Osvobodilnim bojevnikom Jugoslavije!

Slovenski ameriški narodni svet, Srbski vidovdanski kongres, Hrvatsko - ameriški svet in Bolgarsko-macedonski kongres zmage, zedinjeni v Združenem odboru jugoslovanskih Amerikancev, srčno želijo izraziti svoje globoko občudovanje presenetljivih vojnih uspehov jugoslovanskih ljudskih osvobodilnih vojsk.

V najtežavnejših razmerah in brez ozira na osebno trpljenje in žrtve, osvobojujete svojo domovino korak za korakom. Vi odpirate pot invaziji Združenih narodov, katerih dragocen del ste sami. Vi pripravljate v veliki meri bližajočo se zmago nad nezasišanim barbarstvom. Vi polagate temelje resnične demokracije s svobodo, pravičnostjo in varnostjo za vse.

Vaše čudovite vojaške operacije dokazujejo, da ne potrebujete ohrabritve od nas, čutilno pa v globljem srcu potrebo zagotoviti vas, da smo z vami. Vse možnosti, ki so nam dosegljive, izrabljamo, da bi poučili veliko ameriško javnost o vašem gibanju in njegovih uspehih, ki ga je tako dolgo blajala lažnjiva propaganda vaših in naših sovražnikov. Stori bomo vse, kar je v naših močeh na mestih, ki jih morejo naši glasovi doseči. Napreje v boljšo bodočnost za jugoslovanske narode in za ves svet! Vaše vojske drže to bodočnost v rokah, ki drže tudi puške in mečejo groh in strele nad sovražnika. Vaše vojske so enake v duhu armadam Amerike, Anglije, Francije, ki se sedaj bojuje ob Sredozemskem morju, in rdeči armadi, katere zmage napolnjujejo napredne močve in žene po vsem svetu z občudovanjem in navdušenjem. Sprejmite vsi našo bratsko ljubezen!"

Louis Adamić, Etbin Kristan, Zlatko Baleković, Peter Peff, Zarko Buncić, Smile Vojanov.

PRAZNIK JUGOSLOVANSKEGA ZEDINJENJA BO 5. DECEMBRA

V Chicagu se je med Srbi, Hrvat in Slovenci že dokaj dolgo obhajal praznik jugoslovanskega zedinjenja okoli prvega decembra vsako leto. Toda šele letos se bo tisti dan — to pot 5. decembra — praznoval v pravem duhu in iskreni povezanosti vseh tistih, ki verujejo v novo, svobodno in demokratsko Jugoslavijo, kjer naj bodo vsi trije narodi — Slovenci, Hrvati in Srbi — popolnoma enakopravni.

Ta duh bo letos vidno praznoval praznovanje jugoslovanske vzajemnosti in upati je, da bo to sijajna manifestacija iskrenega in tesnega edinstva, ki je prav sedaj tako nujno potrebno med vsemi Amerikanci in tako tudi med onimi slovenskega, hrvaškega in srbskega pokolenja ne samo tu v Chicagu, nego tudi povsod drugod širom po tej deželi.

Naša nova domovina bide baš sedaj krvavi boj za svojo in splošno svobodo. V tem strahovitem svetovnem pokolu in ugonabljanju, izzvanem od barbarskega fašizma, gre tudi za obstanek demokracije, brez katere zlasti majhni narodi, kakor je n. pr. Jugoslavija, nikakor ne morejo obstajati. In ker se bojuje ta dežela tudi zanjo, ker gre v svetovnem požaru za to, da se za vselej stre odurna glava mednarodnega razbojništva, da se naredi konec krutemu nasilstvu nadutega narodnega šovinizma in imperializma in da pride tudi majhen človek enkrat do svoje svobode pa svojih pravic, moramo mi Amerikanci jugoslovanskega izvora kakor en mož stati za njeno vlado. Tako se naj tudi to kar najjasneje razodeva med nami na dan 5. decembra, ko bomo v prisrčnem bratstvu obhajali

praznik jugoslovanskega zedinjenja.

Začrtan tega je pričakovati, da bomo sodelovali ob tisti priliki vsi, prav vsi brez izjeme ter s tem pokazali, da se naša ameriška vlada v tej grozni svetovni krizi lahko popolnoma zanesa na živel jugoslovanskega pokolenja in da smo jugoslovanski Amerikanci za novo, svobodno in demokratsko Jugoslavijo v starem kraju.

Da se bodo mogle izvršiti vse priprave za tisto praznovanje tesne povezanosti med jugoslovanskimi Amerikanci v Chicagu dne 5. decembra, se je na seji dne 16. septembra izvolil sledeči odbor: Frank Barich, predsednik, Zvonko A. Novak, podpredsednik, Matilda Banich, tajnica, Vid Barich, pomožni tajnik, Marjan Klarich, blaginjak, Frank Zorjani, pomožni blaginjak; v vojaški odsek so izvoljeni Nikola Popovič, predsednik, Thomas Blazina in Frank Zuklich; v sprejemnem odboru so Miško Doljanin, Mrs. Nedelka Kapov in Mrs. Paul Manghera; v nadzorni odsek so bili izvoljeni M. Mrdnjevič, predsednik, Frank Ostrich, tajnik, Joseph Kusch, Mrs. Mary Zuklich in Mrs. Katarina Vladovič; v programnem odseku so: Steve Babich, Mrs. Paul Manghera, Steve Vrančić, T. Sljepčević in Mrs. Helena Kušar; v odsek tiska so bili izvoljeni Marko Bašič, Steve Vrančić, M. J. Brzovich, M. Krasich in Zvonko A. Novak.

Za odsek tiska, Zvonko A. Novak.

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

je firer zgubil štiri milijone mrtvih v Rusiji, ter Rusija deset milijonov civilnih prebivalcev in vojakov zato, da si prijateljsko sežejo v roke?

Proletarac in ruski relief

Z veseljem opažam, da število naših naročnikov raste. Škoda, da je nam nemogoče poslati stalnega zastopnika med naše ljudi, kajti polje je še vedno zelo obširno in potreba velika. V teh kritičnih časih, kateri so še posebno delavstvo zelo opasni, je nam naše časopisje potrebno. Proletarac, kateri je eden najstarejših socialističnih listov v tej deželi, mora dobiti trdnjejšo in širšo podlago, kajti kadar pride zopet mir, verjemite mi sodrgi — bo naše delo potrebno.

Za ruski relief sem od zadnjega poročila prejel samo eno vstopo \$1.50, katero je daroval John Kos v Clevelandu, poslal pa jo je moj prijatelj Joseph Durn, kateri je izmed mnogih prijateljev Rusije eden najpridnejših. Poslal mi je za čas naše kampanje za ruski relief v zadnjem letu in pol več kot \$56, kar je za enega človeka velika vsota. Hvala Jože! Upam, da se še oglasi.

Naš odbor je še vedno na delu. Vsak dan, katerega pošljete za ruski relief, bo hvaležno sprejet in takoj oddan na pristojno mesto.

DOPIS IZ KANADE

New Waterford, Nova Scotia. — Danes sem si vendar vzel toliko časa, da opišem, kako se tukaj imamo. V glavnem, kakor si služimo kruh, ker vojnih zadev se nečim dotikati.

Posegel bom precej daleč nazaj. Dne 22. maja je v majni št. 25, Gardiner, delalo nekaj mož, ker je bilo v soboto popoldne. V enem prostoru sta delala dva tovarisa. Ko sta izvrtala luknje, jih zadela sta s smodnikom in zažgala, sta predla steno do stare majne, ki je bila zalita z vodo. Voda je udrla notri s takto silo, da se nista mogla rešiti in sta utonila v nji. Nato je drla voda v to majno toliko časa, da jo je zalila 300 čevljev visoko. Ker so drugi delavci delali višje od onih dveh, so se vsi utegnili rešiti. Kompanija je poslala sesalke iz mesta in vzelo je štiri dni, predno so vodo izpraznile iz rova in je bilo mogoče do dveh utonjenih rudarjev. Ze dva dni pred to nesrečo pa je v majni št. 12 ubilo delavca in pozneje se je to ne-

zгода označilo za začetek prehanjanja v druge.

Ko neareč v majni št. 25 se ni bila povsem končana, že je v jutru 26. maja izbruhnil v majni št. 12 v Waterfordu na neznan način ogenj. Naj omenim mimogrede, da sem delal v tistem prostoru več let. Zjutraj, ko se peljemo dol, ni še nihče vedel o nesreči. Srečali smo v rovu druge, ki so se peljali pred nami in so se vračali. Mislimo, da ne morejo naprej vsled kamenja, ki se je morda vsulo izpod stropa, a povedali so nam, da je vse v dimu. Kje da gori, tega pa ni so dognali. Požar je bil na drugem kraju in le dim se je valil na njihov prostor. O tem so telefonirali na površje ravnatelju, ki je ukazal, da moramo vsi ven.

To je bil za nas dan velikih napačnosti. Pozvano je bilo rešilno moštvo iz okolinskih majn, ki je prišlo s potrebnimi instrumenti in pripravljena je bila zaslišna bolnišnica, ako se bi jo potrebovalo.

Predpoldne se je začela širiti govorica, da je v majni št. 14, ki je po rovih zvezana z 12., osem delavcev od dima zadušenih. Vsakdo se je hotel o tem prepričati in tako je vse delo tja. Podzemska vez med eno in drugo je okrog miljo dolga in služi za ventilacijo. Šele popoldne je rešilnemu moštvo uspelo, da se je moglo podati v globel na kraj nesreče, kjer je zalotil dušljivi dim kakih 15 mož, ki so bili zaposleni s popraviljem. Dva sta bila mrtva, nekaj zelo težko oamamljenih, drugi pa so se pravočasno oteli, da so prišli ven brez hušjih posledic.

Ogenj se je pričel na lateralu, 500 čevljev višje od teh, na 15. levelu. Zračni pritisk je šel proti vzhodni strani. Lesa, premožogave prahu in premožega je bilo povsod dosti in gorelo je ko v "malem peklu".

Uradniki so bili kakor brez glave in brez priprav za gašenje. Rešilnega moštva je bilo obilo in drugih prostovoljcev, a niso imeli s čem gasiti. Vode ni bilo, kamnena prahu pa tudi ne pri rokah. Šele proti večeru so pripeljali iz tovarne v Glace Bayju kamneni prah in med tem so položili tudi vodne cevi. Ker jih je manjkalo, so v ta namen porabili tudi one cevi, ki jih rabijo za stisnjen zrak kakršnen služi za pogon strojev v majni in na vrhu. Z vodo so s kraja dovro napredovali kakih 300 čevljev. A ker so leseni trami, ki so podpirali predore, zgoreli, se je začelo kamenje vsipati in delavci so morali bežati, da jih ni zasulo. Treba je bilo postavljati nove opore, a vročina je bila tolikšna, da so morali prenehati s tem delom in z gašenjem.

Četrty dan sem se tudi jaz javil med prostovoljce. Ta stvar je bila namreč zelo zvezana z riskiranjem življenja, pa človek pomišlja. Mislim sem si, da za enkrat se mi še ne mudi v nebesa, a v peklu pa sem že itak pri svojem regularnem delu, čemur bi se v še

bolj vročega silili. Bilo nas je kakih 300 prostovoljcev in delali smo po 4 ure.

Med tem so začeli vodo brizgati v rovi še z vzhodne strani, ki pa si je izdrla svoj rov in tekla na drugem kraju ven ter pri tem napravila veliko več škode kot koristi. V lateru pa se je v silni vročini spremenila v paro in opore so se rušile ter rovi zasipali, da so bili delavci, ki so s svojimi pripravami zaduževali požar in skušali ubraniti pred njim čimveč mogoče prostorov v neprekinjeni nevarnosti. Vode so spustili notri toliko, da je napolnila ves najnižji level, zato so morali s tem delom prekiniti in spet uposliti sesalke za praznjenje vode iz globine.

Gasiti požar v majnah je težka stvar. So preprihi, vse se ruši okrog tebe, in v zlic masek je delo težko, ker je vročina neznozna in plini stupni, da človeka zaduže če se v opravi, ki jo ima, kaj ponesreči, ali če mu usipajoče se kamenje zajezi povratek.

Požar so končno po več dni gašenja skušali zadušiti, ali omejiti z zgraditvijo sten, po tri čevlje debele in s peskom zasute. A tisti, ki to delajo, vedo, da se lahko medtem dikma nabere, pa plina, in če eksplozivna, adijo stena in tisti, ki jo grade. Rešilno moštvo z instrumenti je šlo 50 oseb. Tem je pomagalo nekaj drugih delavcev, kakih 400 mož je bilo poslanih v druge majne, 300 jih je ostalo v dvanaesti, do 600 pa jih je šlo na vladni relief. To je trajalo dobre tri dne.

A ko se nesreče začne, jih noče biti konec. V šaktu majne št. 16 se je utrgal kabel. Ko so vozički drsali nazaj z navpične proge, je bil en delavec ubit in par težko poškodovanih.

Zadnji dan, ko so bili naši delavci pozvani spet na delo, je bil eden izmed njih, Madžar po rodu, v nezgodni ubit.

V majni 18 pa so se spuntali domačini proti našim ljudem. Rekli so, da ne dobe dovolj vozičkov in so vsled tega zelo prikrajsani na zaslužku. Nagajali so vse ven in zastavkali, nato pa se porazgubili od kjer so prišli. Ko so se predzadnji dan peljali ven, so vozički izgubili stik kabla in v tej nesreči je bil en delavec ubit 16 pa več ali manj pobitih.

Po treh tednih prenehanja je kompanija začela spet obratovati svoj omejen rova na zapadni strani. Imela je mnogo delavcev zaposlenih s popraviljem poškodovanih stvari in med tem pa je bil lateral "pod observacijo". Merili so vročino vsako uro. Zlezla je navzdol na 70 stopinj, torej na normalo v teh majnah. Upanje je bilo, da se bo ogenj v zagrajenih predelih zadušil.

A ko pa so kopali novo bližnjico, s katero bi pot po starem rovu zmanjšali za 800 čevljev, je nastala ob zadnjih 15 čevljev do cilja tolikšna vročina, da so delo nemudoma ustavili in prekinili tudi obrat. Le kakih 250 mož nas je ostalo, nekaj stotin pa spet trans-

feriranih v druge majne in celo v Glace Bay. To se je zgodilo pred okrog štirimi tedni. V tem času smo pa zgradih še eno steno pred staro, iz betona, štiri čevlje debelo, zagrajeni prostor pa so potem preplavili.

Naj še omenim, da ko smo tako gasili in delali, smo pa računali naše šhte po 8 ur. Drugi teden pa smo začeli delati po 4 ure in dobili za prejšnji teden vae plačano po 8 ur. Vsakdo je mislil, "sedaj sem pa dobro zaslužil," a narežili smo račun brez krčmarja. Jaz sem imel na kuverti \$77.00 zaslužka, izplačali pa so mi \$49.38. Drugo je bilo odbito za defense tax \$21, pa za vojni bond, za socialno zavarovalnico, zdravnika, unijo in bolnišnico.

Videl sem plačo nekoga, ki je imel 36 šhtov in od nje so mu odšteli \$51 za defense tax.

Tako sem torej nekako pregledno opisal, kako živimo in pa da smo delavci v vojni tudi če nismo direktno na bojni fronti.

Na philateličnem polju sem še zmerom jako busy. In ker imate sedaj v Zed. državah vsaka dva tedna nove "flag stamppe", mislim, da jih dobi marsikdo izmed čitateljev tega lista na plemih, ki jih prejema. Ako se vam ne zdi prenaledno, bi vas prosil zanje. Zberite jih in mi jih pošljite, za "return" pa bi vam jaz poslal pozdrav o Božiču. Pošljem vam eno jugoslovansko kuvert, katero po vojni lahko naslovite kakemu jugoslovansku philatelistu.

Herman Drobosch, New Waterford, C. B., Nova Scotia, Canada.

feriranih v druge majne in celo v Glace Bay. To se je zgodilo pred okrog štirimi tedni. V tem času smo pa zgradih še eno steno pred staro, iz betona, štiri čevlje debelo, zagrajeni prostor pa so potem preplavili.

Naj še omenim, da ko smo tako gasili in delali, smo pa računali naše šhte po 8 ur. Drugi teden pa smo začeli delati po 4 ure in dobili za prejšnji teden vae plačano po 8 ur. Vsakdo je mislil, "sedaj sem pa dobro zaslužil," a narežili smo račun brez krčmarja. Jaz sem imel na kuverti \$77.00 zaslužka, izplačali pa so mi \$49.38. Drugo je bilo odbito za defense tax \$21, pa za vojni bond, za socialno zavarovalnico, zdravnika, unijo in bolnišnico.

Videl sem plačo nekoga, ki je imel 36 šhtov in od nje so mu odšteli \$51 za defense tax.

Tako sem torej nekako pregledno opisal, kako živimo in pa da smo delavci v vojni tudi če nismo direktno na bojni fronti.

Na philateličnem polju sem še zmerom jako busy. In ker imate sedaj v Zed. državah vsaka dva tedna nove "flag stamppe", mislim, da jih dobi marsikdo izmed čitateljev tega lista na plemih, ki jih prejema.

Ako se vam ne zdi prenaledno, bi vas prosil zanje. Zberite jih in mi jih pošljite, za "return" pa bi vam jaz poslal pozdrav o Božiču. Pošljem vam eno jugoslovansko kuvert, katero po vojni lahko naslovite kakemu jugoslovansku philatelistu.

Herman Drobosch, New Waterford, C. B., Nova Scotia, Canada.

Mehika bo morala svoje oljne vrelece dobro plačati

Mehiška vlada je dne 30. sept. plačala za oljne vrelece, ki jih je leta 1938 vzeča ameriškim in angleškim lastnikom, prvi obrok v vsoti \$3,796,391.04. Izvršiti ima še štiri izplačila, predno postanejo vrelece last mehške države. Sporazum med prejšnjimi lastniki in mehiško vlado je bil dosežen s posredovanjem ameriškega državnega departamenta.

Farma naprodaj

v Marionette County, Wisconsin. Obsega 103 akre. Hiša, farmski stroji, konji, goveda, perutnina naprodaj zaeno s farmo, ob enem tudi vse letošnji pridelek. Kupec se lahko naseli tja takoj. Cena \$4,600. Pojasnila daje ANTON JORDAN, 2417 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00. Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON 3724 West 26th Street Tel. Crawford 2212 OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed. and Sun.) 6:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) Res. 2219 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 8440 If no answer - Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD Tel. 20-361 424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

STANJE AFL OB NJENI 63-LETNI KONVENCIJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Pozdravi iz Anglije

Star običaj je, da si konvenciji AFL in zveze strokovnih unij v Angliji izmenjujeta vsako leto pozdrave, in da pošljata druga drugi bratske delegate. Letos je eksekutiva AFL povabila na svojo konvencijo angleškega delavskega ministra Ernesta Bevina. On je eden izmed vodij ne le unij, ampak delavske stranke, enako vsak drug unijski zastopnik, ki prihajajo iz Anglije pozdravljati konvencije AFL.

Ko so prišli v Anglijo predstavniki AFL pozdraviti nedavno konvencijo angleških unij, se je nad govorom glavnega zastopnika ameriške delegacije Harold Laski jako potožil. V svojem pozdravu je namreč izvajal gospodarske razmere tako, kakor da kapitalistični sistem ostane za vse večne čase in unijam ni treba drugega kot da si v njemu prizadevajo izboljšati delovne in življenjske razmere svojih članov. Na drugi strani so delegati angleških unij uverjeni, da pride tudi v Angliji in v Ameriki čas, ko se bo moral kapitalizem umakniti socializmu, toda konvencije AFL se s takimi nazori nečajo baviti in se tudi sedanja v Bosconu ne bo. Je sicer za politično akcijo in v prihodnjih volitvah bo spet podpirala "delavske prijatelje" v republikanski in demokratski stranki, kot običajno. In v volilnih kampanjah so vsi kandidati "delavski prijatelji."

Zaizelenega združenja s CIO se ne bo

Iz poročila eksekutivne delegacije v Bostonu je razvidno, da je vprašanje združenja s CIO bolj oddeljeno kot pa je bilo pred enim letom. To je tragično in v škodo ne samo unijam kot takim nego interesom vsega delavnega ljudstva. Svojo zmotno bodo odgovorni činitelji spoznali šele ko bo vojni konec. Ze sedaj so tu zelo otippljiva znamenja, da se tedaj dogodi val reakcije in z njo kampanja za razbitje unij in vsega tistega programa, ki ga je ob prihodu v vlado ob pričetku zadnje krize oznanjal in uveljavljal v pomoč ljudstvu Rooseveltov "new deal".

Baš s pomočjo tistih postav

alico o našem boju in razumel težke razmere, v katerih smo več kot dve leti vodili boj na življenje in smrt proti številno močnejšim in neprimerno boljje opremljenim okupacijskim silam.

Bojujoči se proti napadalcem med razvalinami naših požganih domov, po mestih in vaseh, obdanih z bodečo žico in izpremenjenih v koncentracijska taborišča, izpolnjujemo svojo dolžnost kot zavezniki. Prepričani smo, da boste vi, angleški delavci, razumeli, zakaj je za vas v Jugoslaviji važno, ali bo vojna končana jutri ali pojutrišnjem. Upamo tudi, da bo Kongres strokovnih unij pojačal zahtevo za resnično drugo fronto in materialno in moralno pomoč za ljudsko osvobodilno armado in parizane v Jugoslaviji ter da bo zahteval, da se ne bo reakciarni skupini jugoslovanskih beguncev v Londonu več dovoljevalo izrabljati svobodnega in demokratskega ozemlja Britanije za organiziranje boja proti ljudskemu osvobodilnemu gibanju v Jugoslaviji.

Naš odbor je z veseljem izvedel za navzočnost sovjetske delegacije na vašem kongresu. Delavski razred Sovjetske zveze nam daje zgled, nas navdušuje v boju zoper okupatorje in nam daje upanje, da bodo demokratske države s skupnimi naporom dosegle popoln polom sovražnika.

To poslanico so podpisali: France Svetek za Svobodne strokovne organizacije in za socialno demokratsko stranko, France Leskovec za komunistično stranko in Tone Fajfar za krščansko socialne strokovne organizacije.

What Has Happened?

Whatever became of all the talk and "resolving" about the 6-hour day? Observing the blue-prints being presented for the post-war period, none of the architects seem to have found room in their plans to place the shorter work-day, even as a closet or an attic.

Legion Americanism

The American Legion took a dangerous step at its national convention in voting to set up a \$20,000,000 endowment fund "to promote Americanism." The danger arises from the fact that the source of this money will inevitably determine the kind of "Americanism" which the Legion is to promote.

Looking Ahead

By LEN DE CAUX

There were some million-dollar questions in a recent exclusive little quiz program in Washington. The Quiz Kids were Pres. Mark Woods of the Blue Network and Edward J. Noble, who wants to buy the network.

Q: Would you sell time to the Ford Motor Co., to put on W. J. Cameron as their commentator, having knowledge of his viewpoint and record? A: Yes, we sell time to corporations to put on commentators with distinctive viewpoints.

THE MARCH OF LABOR

IN THE WIND

From THE NATION A booklet "intended to help defeat the New Deal in the coming national election" is sponsored by Senator E. H. Moore of Oklahoma. It is entitled "The Other Freedom—Freedom of Opportunity," and here are two samples of its wares: "If we are to have freedom of opportunity we must keep open to our youth progress through inequality."

The Cost of Capitalism

What the present war is costing the United Nations is graphically told in the September issue of "The Eagle Magazine," organ of the Fraternal Order of Eagles. Remembering that his and World War I are the results of the capitalist system of human exploitation for private profit, and forgetting for the moment the cost in shattered bodies and human life, the story told by the Eagles' publication is staggering proof of the price mankind is paying for the error of permitting an outworn economy to run its course to the end.

Special Privilege

The National Industrial Conference Board, an employers' research organization, reports that 322 industrial corporations made 11.6 per cent more in net profits, after all taxes had been paid, in the first six months of 1943 than in the first six months of last year.

These lush profits, which are typical of the war profiteering throughout most of industry, come chiefly from the public pocketbook through war contract payments. As CIO President Murray points out, they represent "special privilege" for one group, at a time when "blood is being spilled and lives are being lost, when the world is undergoing the rigors of the most terrifying war in history."

What is wrong with Uncle Sam, who paid out this money, taking back some of this money in increased profits and excess profits taxation? And what is wrong with limiting such special privilege by a \$25,000 limit on individual net income?

Ask your Congressmen if these steps aren't preferable to trying to extract more taxes from essential war workers who are not making enough for a decent and healthy living.—The CIO News.

Leopard Doesn't Change Its Spots

Wherever you encounter it, "Special Privilege" is very much the same. Turkey is attempting to tax war profiteers and the reaction is substantially what we are experiencing here at home. The Turks call their law "varlik." They passed it last November. Its principal feature is a capital levy on wealth and heavy taxes on the excess profits of the rich.

The Turkish prime minister explains: "We must have a big army to maintain our neutrality. Armies cost a lot. If you need a new tax, you must find those able to pay. (There is an idea for the members of our own Congress, who are figuring on a new tax bill) We had only two sources for taxation—the rich and the common Turkish people. We picked the rich and the profiteers. We refused to place further burdens on the peasants, who are generally poor and ill-housed. They are paying enough now."

The rich and the profiteers are calling on Allah to witness that Turkey is going to the dogs, but our guess is the poor people of Turkey like "varlik," and, strangely enough, they seem to have a lot of influence with the national government, which shows that Turkey has advanced a lot since the days of the sultans.—Labor.

Slavija's 40th Birthday Oct. 10

CHICAGO.—On Sunday, Oct. 10, a very important anniversary will be observed at the SNPJ hall on Lawndale avenue—the 40th anniversary of the first lodge of the Slovene National Benefit Society, namely, Lodge Slavija, No. 1, which was organized 40 years ago, on Sept. 23, 1903, here in Chicago. We are all aware of the significance of this outstanding event and the members are preparing to celebrate the occasion with an elaborate program and dance.

Lodge Slavija's jubilee program includes a number of attractions. The latest films of Slovenia will be shown to the audience, our pioneers and co-founders of the lodge will be presented, speakers will address us and several song selections will be rendered to round up the program. The five still living founders of Slavija are Martin Potokar, Anton Trampush, Mike Skochir, Louis Skubic, and Joseph Werahaj, who will be with us on this occasion. Representing our youngest generation will be a group of members of Juvenile Circle No. 26.

The principal speaker will be Bro. Vincent Cinkar, Supreme President of the SNPJ.

Other numbers on the program include the Preseren singers and their quartet. It is likely that the showing of the latest movies of Slovenia will attract the most attention, for this will be the first time

that they will be shown in a completely new arrangement, with appropriate music synchronization. Music for dancing will be furnished by the Gradsek-Omex orchestra.

Lodge Slavija is extending a cordial invitation to all its members and friends as well as to all neighboring lodges to attend its jubilee program and dance on Sunday, Oct. 10. The program will start promptly at 3 o'clock. Do not fail to be present at this very important celebration of the lodge which, 40 years ago, launched the great movement that gave birth to the Slovene National Benefit Society.

For Arrangements Committee, Peter Bernik, Lodge 1.

LAND CHANGES TUNE ON UNION ORGANIZERS

Admiral Emory S. Land, chairman of the Maritime Commission, who once proposed that "union organizers should be shot at sunrise," sang a different tune about labor this week, as he recounted record-breaking production by shipyard workers.

"I take off my hat," he said, "to the men and women who are delivering merchant ships in quantities our Commander-in-Chief has termed 'unbelievable.' And I take off my hat to the wives and families of these workers who are backing them up under living conditions that frequently are very difficult."

Husbands are awkward things to deal with; even keeping them in constant hot water doesn't make them tender.—Mary Buckley.

Clubs and Discussion Groups throughout the country will soon be granted the privilege of seeing a film prepared by the Association of National Advertisers, "The Fifth Freedom." Editor and Publisher describes it as an attack on grade labeling. "In a dramatization, exaggerated for effect, it presents the ultimate in what might happen should regimentation of merchandise become universal."

A letter to the editor of the New York Daily News offers the following about brain food: "The strongest argument I know of against vegetarianism is the British people, who have been known for centuries as beef eaters. I don't know whether beef is a brain food, or what; but anyway, we fought for freedom from the British in 1776, and they got us back in 1942 without firing a shot."

Parachute silk rejected by the armed forces will henceforth be available without restriction, the WPB announces, for the manufacture of baby pants and women's underwear.

PESTUNG EUROPA: The Vichy government is mobilizing cripples for light work—in Germany... Eight hundred miles of railroad track have been removed from Belgium to help meet the shortage in Germany... Dutch Nazis who have been sending their children to special Nazi schools will now have to return them to the regular Dutch schools; the children will have to put up with the silence and contempt of their schoolmates in an effort to win converts.

ARMY WILL ASK FOR 50 BILLIONS NEXT YEAR

Military Chieftains Not Counting On Early Victory, Congressman Says

Army chieftains, at least, do not share a growing opinion that the war is running into the final stages. They will ask Congress for a cool 50 billion dollars to finance next year's operations, according to Congressman J. Buell Snyder (Dem., Pa.), chairman of an appropriation committee handling army funds.

Added to other appropriations, this sum would bring the total appropriated for the War Department to 250 billions.

Snyder disclosed some other interesting information, notably that the Axis in North Africa lost six times as many killed and wounded as did the Allies. He attributed the saving of from 25,000 to 50,000 American lives to the army's "overabundance of supplies."

Woman's Place Is Not In The Home Any More

Like the automobile, women in industry seem to be here to stay. Probably a good thing, too. According to the War Manpower Commission, there are now 17,100,000 at work—most in our history. This time last year, the total was 14,100,000 and in 1940 it was 10,800,000.

Biggest increase is in the munitions industry, the WMC reports. Next is rubber products, electrical equipment and communications instruments, in that order.

Total employment is around 65,000,000.

What light is to the eyes, what air is to the lungs, what love is to the heart, liberty is to the soul of man.—Robert G. Ingersoll.

Betrayers of Argentina

Newspapermen of Argentina are fighting the Ramirez government's ruthless censorship of the press which, if it were free, would blow the subservient regime out of the water on the issue of "neutrality." Barring a revolution, it is not likely that the journalists will succeed; the whole purpose of the Ramirez coup against Castillo was to bolster reaction against the peoples slow tidal movement in support of democracy and the United Nations.

Argentina's rulers long have been the chief influence against unity in the hemisphere. Yearning for nationalistic prestige and hoping to dominate South America, they have persistently thrown Argentina's weight against bold constructive steps to strengthen Pan-Americanism. Now, except for Argentina, the Western world is united in measures presenting a common front to European fascism. Only Argentina stands aloof, and holds her people down by tyranny, forbidding the natural expressions of public opinion to challenge this desperate blunder. In their modern history, the gauchos of the pampas and the alert, awakening people of the cities have never suffered from a government more cruelly misrepresenting the true national interest.—The Chicago Sun.

THE PACIFIC OCEAN

The Pacific is the greatest physical unit on earth. From pole to pole, from shore to shore, the Pacific Ocean, even within the arbitrary limitations of the frigid zones, is larger than all the dry lands of the earth put together. It comprises more than a third of the surface of the world and is almost twice as large as the great Atlantic, three times the size of the Indian Ocean, which in itself is larger than the continent of Asia. And this huge sea, strangely enough, was the lost ocean of our earliest recorded history. It was unknown to Europeans up to the Columbian era—only yesterday on the clock face of recorded events. Ancient Egypt is of the minute before now when compared with the dim past of the Pacific...

The Pacific, or any other ocean of today, differs no whit in appearance from the primitive sea. The aspect of the water world remains unchanged. This majestic permanence of the ocean is reassuring...

The enduring old sea makes the ancient pyramids seem like puny milestones set up only a few days' journey backward into time. The age of the sea is nowhere so clearly stated as by Joseph Conrad. "It seems to me," he wrote, "that no man born and truthful to himself could declare that he ever saw the sea looking young as the earth looks young in spring. But some of us, regarding the ocean with understanding and affection, have seen it looking old, as if the immemorial ages had been stirred up from the undisturbed bottom of ooze. For it is a gale of wind that makes the sea look old..."

And that is our Pacific, the vastest body of water under the sun, its origin remote and mysterious, its discovery a matter so recent that even now there are islets on which it is not certain that man ever stood. Its distances are so great that those who have crossed it have spent weeks without sighting land or ship, although they have gone through groups of islands and crossed ship lanes.—From "The Pacific Ocean," by Felix Riesenberg. (New York: McGraw-Hill.)

"Collier's Denounces 'Sweatshoppers'"

Occasionally "Collier's" magazine is on the liberal side of great issues. In a recent issue, it printed a telling cartoon by Fitzpatrick. "The Sweatshopper," hiding behind the flag, was stretching out a greedy hand toward the homes of America. Under the cartoon was an editorial: "Why Wartime Sweatshops?"

"We had occasion some time ago to pay our disrespect to chiselers in numerous states, who are trying to break down laws against child labor on allegedly patriotic grounds," the editor wrote. "We will now file similar objections to moves being made here and there to break down, under similar 'patriotic' pretenses, assorted Federal and state laws restricting the letting out of piecework to home workers."

"Properly handled and paid for, this kind of work is all right, but when not carefully controlled by law, it is particularly vulnerable to sweatshop practices. Therefore, all such proposals should be closely scrutinized from every angle, and our estimate is that some 99.44 per cent of them should be turned down cold."—Labor.

FOOD SITUATION IN GOTHAM HELD WORSE

NEW YORK.—In his weekly radio broadcast, Mayor F. H. LaGuardia complained the city's food situation is steadily growing worse. Unless the O. P. A. changes its regulations, he said, "the whole thing will burst wide open."

LaGuardia suspects that large distributors are withholding supplies because he is using his police force to enforce price regulations and to run down black market operators.

Back To The Farm

WASHINGTON.—More than 1 1/2 million workers were placed on farms of the nation through the government farm labor program in the last four months, the War Food Administration has announced.

"NO day goes by without at least one government official coming out for taxes to soak the working man," declares an editorial in the Springfield (Mass.) "News," supporting "Young Bob" La Follette's position on Federal taxation. "There can be nothing but hypocrisy in a tax policy that holds it necessary for a person earning as little as \$12 a week to pay an income tax, but winks at loopholes which allow the wealthy to escape with millions of dollars of income." —Labor, Washington, D. C.